

Handläggare
Sarri Pihl
Telefon: 08-50824983

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd
2018-11-22

Betänkande "Nya regler om faderskap och föräldraskap" SOU 2018:68

Svar på remiss från kommunstyrelsen KS Dnr 2018/1290

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden beslutar att lämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Susanne Leinsköld
Stadsdelsdirektör

Anna Mattsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Betänkandet ”Nya regler om faderskap och föräldraskap” är resultatet av en utredning som föreslår förändringar av föräldraskapens regler om faderskap och föräldraskap. Utredningen anser att föräldraskapspresumtion skall likställas med faderskapspresumtion vilket ska bidra till en jämlik föräldraskap som bortser ifrån kön, sexuell läggning eller könstillhörighet. Föräldraskapspresumtionen skall också likställas med faderskapspresumtionen då barnet tillkommit vid assisterad befruktning och äktenskapet får rättslig verkan för föräldraskapet vid barnets födelse.

Betänkandet har sin utgångspunkt i att barnets bästa ska placeras i främsta rummet och i övrigt beakta de rättigheter som barn tillerkänns i barnkonventionen.

Förvaltningen är i stort positiv till de förslag på ändringar som presenteras i betänkandet och att förslagen kommer bidra till en ändamålsenlig, jämlik och modern föräldraskap.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 16 mars 2017 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över delar av föräldrabalkens regler om fastställande av faderskap och föräldraskap. Utredaren fick också i uppdrag att lämna förslag på hur reglerna om bekräftelse av faderskap och föräldraskap för ogifta kan moderniseras och förenklas. Utredningen tittar även på de författningar som handlar om rättsgenetisk undersökning vid utredning av faderskap.

Utredningen mynnade ut i betänkande ”Nya regler om faderskap och föräldraskap” (SOU 2018:68) som har skickats på remiss till bland annat Skärholmens stadsdelsnämnd.

Ärendet

Det övergripande uppdraget för utredningen har varit att se över delar av föräldrabalkens regler om fastställande av faderskap och föräldraskap. Det framkommer i betänkandet att utredningen har haft en tydlig inriktning och utgått från tre delområden.

- Ta ställning till om föräldraskapet för en make eller registrerad partner vid assisterad befruktning bör presumeras på motsvarande sätt som faderskapet idag presumeras för en gift man.
- Lämna förslag på hur reglerna om bekräftelse av faderskap och föräldraskap för ogifta kan moderniseras och förenklas, med beaktande av vikten av att fastställda faderskap blir korrekta och de möjligheter som digitaliseringen kan erbjuda för att förenkla förfarandet.
- Göra en översyn av reglerna om rättsgenetisk undersökning vid utredning av faderskap.

Utredningen föreslår

- en föräldraskapspresumtion som är en motsvarighet till dagens faderskapspresumtion. Det innebär att modern vid ett barns födelse, som är gift eller registrerad partner med en kvinna, automatiskt ska anses som barnets förälder. Presumtionen ska även gälla i de fall när den som har fött barnet är gift och en av makarna eller båda två har ändrat könstillhörighet.
- att kravet på bevittning av bekräftelsen ska tas bort som avser barn som inte fyllt 18 år. Utredningen föreslår en enklare hantering och en modernisering av faderskap eller föräldraskapsbekräftelse genom att möjliggöra bekräftelsen digitalt inom 14 dagar från barnets födelse.

- en ny lag om rättsgenetisk undersökning som ska ersätta lagen om blodundersökning vid faderskapsutredning.
- Rättsmedicinalverket som den enda aktör som ska utföra DNA-analyser. Kostnaden för undersökning ska tillfalla staten.

Jämställdhet

Förslaget för föräldraskapspresumtion syftar till att främja jämställdheten och öka likheten i lagen mellan sam- och olikkönade par likväl för gifta eller par i samboförhållande.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för socialtjänsten i samråd med Familjerätt Sydväst som bedrivs i samarbete med stadsdelsförvaltningarna Skärholmen, Älvsjö och Hägersten – Liljeholmen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är i stort positiv till de förslag på lagändringar som presenteras i betänkandet. Förslagen kommer att bidra till könsneutralt föräldraskap vilket innebär lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, kön eller könsidentitet. Förvaltningen ställer sig också positiv till förslaget ur ett barnrättsperspektiv då förslaget möjliggör att barnet får två vårdnadshavare och en familjerättslig tillhörighet på ett snabbt och enkelt sätt.

Föräldraskapspresumtion

Förvaltningen stödjer de förslag som betänkandet föreslår gällande föräldraskapspresumtion, som för samkönade gifta par skall utformas på motsvarande sätt som faderskapspresumtion, vilket innebär att det är äktenskapet som får rättslig verkan för föräldraskapet vid barnets födelse. Detta skulle ge en ökad trygghet för barnet som snabbare får två juridiska föräldrar och vårdnadshavare.

Förvaltningen kan dock se en risk i att barnets möjlighet att få sin rättighet till att få faderskapet utrett kan försvinna vilket i sin tur kan försvåra och minska barnets rätt till sitt genetiska ursprung.

Nya formkrav

Förvaltningen ser positivt på förslaget om att ta bort kravet på bevittning för barn som inte fyllt 18 år och möjlighet till elektronisk bekräftelse av både fader-/ föräldraskap. Bekräftelse ska ske inom 14 dagar från barnets födelse. Förvaltningen stödjer förslaget att föräldrarna ska kunna registrera fader-/föräldraskap på egen hand och när det passar dem. Detta anser förvaltningen utgå från barnets bästa då barnet fortare får faderskapet eller föräldraskapet registrerat i folkbokföringen.

Förvaltningen är även positivt inställd till förslaget utifrån minskade kostnader för kommunerna samt minskad arbetsbelastning för kommunernas handläggare. Förvaltningen stödjer också förslaget om elektronisk bekräftelse utifrån Stockholms stads projekt om modernisering av sociala system.

Det kan dock finnas risk för informationsbrist när den enskilde måste söka själv och när det inte finns en myndighetsperson att fråga. Därför är det viktigt att det finns tydlig, enkel och lättläst information om vad gemensam vårdnad innebär, innan bekräftelse om faderskap eller föräldraskap görs. Det bör även finnas hänvisning till socialtjänsten/familjerätten om behov skulle finnas. Förvaltningen kan se en ökad risk av ogiltigförklarande faderskapsärenden utifrån att det kan tänkas vara enklare att ta på sig ett felaktigt faderskap via den digitala tekniken. Förslaget förutsätter att de berörda har tillgång till, och kunskaper om elektronisk teknik. Det är också extra viktigt att det finns tillgång till lättillgänglig enkel och lättläst information och möjlighet till stöd i användandet av tekniken.

Förvaltningen anser att det krav på samtycke som råder idag vid assisterade befruktning inte kan tillgodoses vid digitaliseringen och därför bör tas bort.

Vidare anser förvaltningen att det är viktigt att kommunerna har beredskap av handläggare att hantera de enklare faderskapsärenden som inte anmäls i tid och som kräver besök. Det är också viktigt att betona att kostnaderna för komplicerade faderskapsärenden som handläggs av familjerättssekreterare inte kommer minska. Minskningen kommer ske i de enklare ärenden som faller inom ramen för föräldraskapspresumtionen.

Nya regler om rättsgenetisk undersökning

Förvaltningen ställer sig positiv till att Rättsmedicinalverket ska vara den enda aktören som ska utföra rättsgenetiska undersökningar

och är positiv till en tydlig lagstiftning som innebär att kommunerna inte behöver genomföra egna upphandlingar eller upprätta avtal med andra aktörer. Förslaget innebär att kostnaden inte kommer belasta den kommunala budgeten utan kommer tillfalla staten.

Jämställdhetsanalys

Faderskap fastställs genom presumtion för mannen i olikkönade gifta par. När olikkönat par får barn genom assisterad befruktning anses mannen vara barnets far baserat på sitt samtycke till behandlingen, oavsett var behandlingen genomförts. För kvinnliga partner gäller motsvarande samtycke som grund till rättsligt föräldraskap enbart om behandlingen genomförts inom svensk sjukvård. Betänkandets förslag om en föräldraskapspresumtion som motsvarar faderskapspresumtionen skulle öka jämställdheten mellan män och kvinnor.

Bilagor

1. Remissen ”Nya regler om faderskap och föräldraskap” (SOU 2018: 68)